

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

P8_TA(2019)0406

Program „Wymiar sprawiedliwości” *I****Rezolucja ustawodawcza Parlamentu Europejskiego z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego program „Wymiar Sprawiedliwości” (COM(2018)0384 – C8-0235/2018 – 2018/0208(COD))****(Zwykła procedura ustawodawcza: pierwsze czytanie)**

(2021/C 158/53)

Parlament Europejski,

- uwzględniając wniosek Komisji przedstawiony Parlamentowi Europejskiemu i Radzie (COM(2018)0384),
 - uwzględniając art. 294 ust. 2, art. 81 ust. 1 i 2 oraz art. 82 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zgodnie z którymi wniosek został przedstawiony Parlamentowi przez Komisję (C8-0235/2018),
 - uwzględniając art. 294 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
 - uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 18 października 2018 r. ⁽¹⁾,
 - po konsultacji z Komitetem Regionów,
 - uwzględniając pismo Przewodniczącego do przewodniczących komisji z dnia 25 stycznia 2019 r. przedstawiające podejście Parlamentu do programów sektorowych wieloletnich ram finansowych po 2020 roku,
 - uwzględniając pismo Rady do Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego z dnia 1 kwietnia 2019 r. potwierdzające wspólne rozumienie wypracowane przez współprawodawców podczas negocjacji,
 - uwzględniając art. 59 Regulaminu,
 - uwzględniając wyniki wspólnych posiedzeń Komisji Prawnej oraz Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, które odbyły się zgodnie z art. 55 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Prawnej oraz Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych, jak również opinie przedstawione przez Komisję Budżetową, Komisję Kontroli Budżetowej oraz Komisję Praw Kobiet i Równouprawnienia (A8-0068/2019),
1. przyjmuje poniższe stanowisko w pierwszym czytaniu ⁽²⁾;
 2. przypomina swoją rezolucję z dnia 14 marca 2018 r. w sprawie następujących WRF: przygotowanie stanowiska Parlamentu dotyczącego WRF na okres po 2020 r. ⁽³⁾; ponownie wyraża poparcie dla programów w dziedzinie kultury, edukacji, mediów, młodzieży, sportu, demokracji, obywatelstwa i społeczeństwa obywatelskiego, których europejska wartość dodana jest niezaprzeczalna i które cieszą się niezmienną popularnością wśród beneficjentów; przypomina, że silniejsza i ambitniejsza Unia może powstać jedynie pod warunkiem zapewnienia znacznie większych środków finansowych; wzywa zatem do stałego wspierania obecnych strategii politycznych, do zwiększenia zasobów przeznaczonych na realizację głównych programów unijnych, a także do przeznaczenia dodatkowych środków finansowych na wypełnianie dodatkowych zobowiązań;
 3. zwraca się do Komisji o ponowne przekazanie mu sprawy, jeśli zastąpi ona pierwotny wniosek, wprowadzi w nim istotne zmiany lub planuje ich wprowadzenie;

⁽¹⁾ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 178.

⁽²⁾ Niniejsze stanowisko zastępuje poprawki przyjęte w dniu 13 lutego 2019 r. (Teksty przyjęte, P8_TA(2019)0097).

⁽³⁾ Tekst przyjęty, P8_TA(2018)0075.

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

4. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania stanowiska Parlamentu Radzie i Komisji oraz parlamentom narodowym.

P8_TC1-COD(2018)0208

Stanowisko Parlamentu Europejskiego przyjęte w pierwszym czytaniu w dniu 17 kwietnia 2019 r. w celu przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/... ustanawiającego program „Wymiar Sprawiedliwości”

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 81 ust. 1 i 2, art. 82 ust. 1,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,

po konsultacji z Komitetem Regionów,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Zgodnie z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej „Unia opiera się na wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości. Wartości te są wspólne państwom członkowskim w społeczeństwie opartym na pluralizmie, niedyskryminacji, tolerancji, sprawiedliwości, solidarności oraz na równości kobiet i mężczyzn”. W art. 3 doprecyzowano następnie, że „celem Unii jest wspieranie pokoju, jej wartości i dobrobytu jej narodów” oraz że, między innymi, „[Unia] [s]zanuje swoją bogatą różnorodność kulturową i językową oraz czuwa nad ochroną i rozwojem dziedzictwa kulturowego Europy”. Wartości te zostały ponadto potwierdzone i wyrażone w prawach, wolnościach i zasadach przewidzianych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”).
- (2) Te prawa i wartości muszą być nadal **aktywnie kultywowane, chronione**, propagowane i egzekwowane przez narody i obywateli i być dla nich wspólne i znajdować się w centrum **projektu europejskiego, ponieważ pogorszenie ochrony tych praw i wartości w którymkolwiek państwie członkowskim może mieć szkodliwy wpływ na Unię jako całość**. W budżecie UE tworzy się zatem nowy Fundusz „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości”, obejmujący programy „**Obywatelstwo, Równość, Prawa i Wartości**” oraz „Wymiar Sprawiedliwości”. W czasach, gdy społeczeństwo europejskie zmagają się z ekstremizmem, radykalizmem i podziałami, **a także kurczącą się przestrzenią dla niezależnego społeczeństwa obywatelskiego**, ważniejsze niż kiedykolwiek są wspieranie, umacnianie i obrona sprawiedliwości, praw i wartości unijnych: praw człowieka, poszanowania ludzkiej godności, wolności, demokracji, równości, praworządności. Będzie to miało głębokie i bezpośrednie skutki dla życia politycznego, społecznego, kulturalnego i gospodarczego w UE. W ramach nowego funduszu **za pośrednictwem programu „Wymiar Sprawiedliwości” kontynuowane będzie wsparcie na rzecz dalszego rozwoju unijnej przestrzeni sprawiedliwości w oparciu o praworządność, niezawisłość i bezstronność sądownictwa, wzajemne uznawanie i zaufanie, dostęp do wymiaru sprawiedliwości i współpracę transgraniczną**. Program „**Obywatele, Równość, Prawa i Wartości**” powiąże program „Prawa, równość i obywatelstwo” na lata 2014–2020 ustanowionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 ⁽³⁾ z programem „Europa dla Obywateli” ustanowionego rozporządzeniem Rady (UE) nr 390/2014 ⁽⁴⁾ (**zwanym dalej „poprzednimi programami”**).

⁽¹⁾ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 178.

⁽²⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 17 kwietnia 2019 r. Tekst podkreślony nie został uzgodniony w toku negocjacji międzyinstytucjonalnych.

⁽³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1381/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające program „Prawa, równość i obywatelstwo” na lata 2014–2020 (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 62).

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Rady (UE) nr 390/2014 z dnia 14 kwietnia 2014 r. ustanawiające program „Europa dla obywateli” na lata 2014–2020 (Dz.U. L 115 z 17.4.2014, s. 3).

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

- (3) Fundusz „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości” oraz dwa programy finansowania leżące u jego podstaw skupią się **na osobach** i podmiotach przyczyniających się do podtrzymywania żywych i dynamicznych wspólnych wartości, **równości**, praw i bogatej różnorodności. Ostatecznym celem funduszu jest wspieranie i utrzymanie **otwartego, pluralistycznego**, integracyjnego i demokratycznego społeczeństwa opartego na prawach i równości. Oznacza to dynamiczne i **silne** społeczeństwo obywatelskie **będące głównym zainteresowanym podmiotem** zachęcające ludzi do udziału w życiu demokratycznym, obywatelskim i społecznym oraz pielęgnujące bogatą różnorodność społeczeństwa europejskiego **w oparciu o nasze wspólne wartości**, historię i pamięć o przeszłości. Art. 11 Traktatu o Unii Europejskiej **wymaga, aby instytucje Unii prowadziły otwarty, przejrzysty i regularny dialog ze społeczeństwem obywatelskim**, a za pomocą odpowiednich środków **umożliwiały** obywatelom i stowarzyszeniom przedstawicielskim wyrażanie się i publiczną wymianę poglądów we wszystkich dziedzinach działania Unii.
- (4) Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) przewiduje stworzenie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w poszanowaniu praw podstawowych oraz różnych systemów i tradycji prawnych państw członkowskich. **Poszanowanie i promowanie praworządności, praw podstawowych i demokracji w Unii jest warunkiem zachowania wszystkich praw i utrzymania obowiązków zapisanych w Traktatach oraz budowania zaufania obywateli do Unii. Sposób zapewniania praworządności w państwach członkowskich jest kluczowym elementem, dzięki któremu państwa członkowskie będą miały zaufanie do siebie wzajemnie i do swych systemów prawnych.** W tym celu Unia może przyjąć środki służące rozwijaniu współpracy sądowej w sprawach cywilnych i **karnych**. W dalszym tworzeniu europejskiej przestrzeni sprawiedliwości należy zapewnić **i wspierać na wszystkich szczeblach** poszanowanie praw **podstawowych** oraz wspólnych zasad i wartości, takich jak zasada niedyskryminacji **i równego traktowania z któregokolwiek z względów wymienionych w art. 21 Karty**, skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich, **praworządność, demokrację** oraz sprawnie działający niezależny system wymiaru sprawiedliwości.
- (5) Finansowanie powinno pozostać jednym z istotnych narzędzi służących skutecznej realizacji ambitnych celów ustanowionych w Traktatach. Cele te powinny zostać osiągnięte między innymi przez ustanowienie elastycznego i skutecznego programu „Wymiar Sprawiedliwości”, który ułatwi ich planowanie i realizację. **Program powinien być wdrażany w sposób przyjazny dla użytkownika (tj. z zastosowaniem przyjaznej dla użytkownika procedury składania wniosku i procedury sprawozdawczości) i należy dążyć do zapewnienia jego zrównoważonego zasięgu geograficznego. Należy zwrócić szczególną uwagę na dostępność programu dla wszystkich kategorii beneficjentów.**
- (6) W celu stopniowego stworzenia przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości **dla wszystkich** Unia ma przyjąć środki dotyczące współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania wyroków i innych orzeczeń sądowych, która stanowi fundament współpracy sądowej w Unii od czasu posiedzenia Rady Europejskiej w Tampere w dniach 15 i 16 października 1999 r. Wzajemne uznawanie wymaga wysokiego poziomu wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi. Zostały przyjęte środki dotyczące zbliżenia przepisów ustawowych państw członkowskich w kilku obszarach w celu ułatwienia wzajemnego uznawania i pogłębiania wzajemnego zaufania. Prawidłowo funkcjonująca przestrzeń sprawiedliwości, w której nie ma przeszkód utrudniających prowadzenie transgranicznych postępowań sądowych i dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sytuacjach transgranicznych, jest również niezwykle istotna dla zapewnienia wzrostu gospodarczego **i dalszej integracji. Jednocześnie prawidłowo funkcjonująca europejska przestrzeń sprawiedliwości oraz efektywne, niezależne i wysokiej jakości krajowe systemy prawne, jak również większe wzajemne zaufanie są niezbędne dla rozkwitu rynku wewnętrznego i utrzymania wspólnych wartości Unii.**
- (6a) **Dostęp do wymiaru sprawiedliwości powinien obejmować w szczególności dostęp do sądów, alternatywnych metod rozstrzygania sporów oraz osób sprawujących urzędy publiczne, które są zobowiązane na mocy prawa do udzielania stronom niezależnych i bezstronnych porad prawnych.**
- (7) **Pełne** poszanowanie **i propagowanie** zasady praworządności ma zasadnicze znaczenie dla wysokiego poziomu wzajemnego zaufania w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, w szczególności dla skutecznej współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych, która opiera się na wzajemnym uznawaniu. Praworządność jest jedną z podstawowych wartości zapisanych w art. 2 TUE, a jej konkretnym wyrazem jest zasada skutecznej ochrony sądowej, o której mowa w art. 19 ust. 1 TUE i w art. 47 Karty praw podstawowych. Propagowanie praworządności dzięki wspieraniu starań na rzecz zwiększenia niezależności, **przejrzystości, rozliczalności**, jakości i wydajności krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości przyczynia się do wzrostu wzajemnego zaufania, które jest niezbędne we współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych. **Niezawisłość i bezstronność są częścią istoty prawa do rzetelnego procesu sądowego i mają kluczowe znaczenie dla ochrony wartości europejskich. Ponadto skuteczne systemy wymiaru sprawiedliwości, w których zapewnia się rozsądne terminy postępowań sądowych, gwarantują pewność prawa wszystkim zainteresowanym stronom.**

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

- (8) Zgodnie z art. 81 ust. 2 lit. h) i art. 82 ust. 1 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Unia wspiera szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości, co stanowi narzędzie poprawy współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania wyroków i innych orzeczeń sądowych. Szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości jest ważnym narzędziem służącym wypracowaniu wspólnego porozumienia co do tego, w jaki sposób najlepiej **wprowadzać i zachowywać praworządność i prawa podstawowe**. Przyczynia się ono do budowania europejskiej przestrzeni sprawiedliwości dzięki tworzeniu wspólnej kultury sędziowskiej wśród pracowników wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich. Istotne jest zapewnienie **niedyskryminacyjnego**, prawidłowego i spójnego stosowania prawa Unii Europejskiej oraz wzajemnego zaufania kadr wymiaru sprawiedliwości w postępowaniach o charakterze transgranicznym **i wzajemnego zrozumienia między nimi w tym względzie**. Szkolenia wspierane w ramach programu powinny opierać się na solidnej ocenie potrzeb szkoleniowych i na najnowszych metodach szkoleniowych, powinny obejmować wydarzenia transgraniczne skupiające kadry wymiaru sprawiedliwości z różnych państw członkowskich, aktywne uczenie się i tworzenie sieci kontaktów oraz zapewniać trwałe rezultaty. **Szkolenia powinny obejmować terminologię prawną, prawo cywilne i karne, prawa podstawowe oraz wzajemne uznawanie i gwarancje proceduralne. Powinny one być organizowane dla sędziów, adwokatów i prokuratorów oraz dotyczyć wyzwań i przeszkód napotykanymi przez osoby, które często spotykają się z dyskryminacją lub znajdują się w trudnej sytuacji, takie jak kobiety, dzieci, przedstawiciele mniejszości, osoby ze środowisk LGBTQI, osoby niepełnosprawne, ofiary przemocy na tle płciowym, przemocy domowej lub przemocy w związkach intymnych i innych form przemocy interpersonalnej. Szkolenia te powinny być prowadzone przy bezpośrednim udziale organizacji reprezentujących takie osoby lub im pomagających, a w miarę możliwości przy udziale samych zainteresowanych osób. Zważywszy że kobiety wykonujące zawód sędziowski są niedostatecznie reprezentowane na najwyższych stanowiskach, należy zachęcać je oraz kobiety wykonujące zawód prokuratora i inne zawody prawnicze do udziału w szkoleniach.**
- (8a) *Do celów niniejszego rozporządzenia termin „kadry wymiaru sprawiedliwości” interpretuje się szeroko, tak aby obejmował on sędziów, prokuratorów, pracowników sądowych i pracowników prokuratur, a także wszelkich innych pracowników związanych z wymiarem sprawiedliwości lub w inny sposób uczestniczących w postępowaniach sądowych, niezależnie od ich definicji, statusu prawnego i organizacji wewnętrznej na szczeblu krajowym, takich jak adwokaci, notariusze, komornicy, zarządcy w postępowaniach upadłościowych, mediatorzy, sądowi tłumacze ustni i pisemni, biegli sądowi, pracownicy więzień oraz kuratorzy sądowi.*
- (9) Szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości może obejmować różnorodne podmioty, takie jak organy prawne, sądowe i administracyjne państw członkowskich, instytucje akademickie, krajowe organy odpowiedzialne za szkolenie kadr wymiaru sprawiedliwości, organizacje lub sieci szkoleniowe działające na szczeblu europejskim czy też sieci koordynatorów ds. prawa Unii. Organy i podmioty działające w ogólnym interesie europejskim w dziedzinie szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości, takie jak Europejska Sieć Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości (EJTN), Akademia Prawa Europejskiego (ERA), Europejska Sieć Rad Sądownictwa, Stowarzyszenie Rad Stanu oraz Naczelnych Sądów Administracyjnych Unii Europejskiej, Sieć Prezesów Sądów Najwyższych Unii Europejskiej oraz Europejski Instytut Administracji Publicznej (EIPA), powinny nadal odgrywać rolę w propagowaniu programów szkoleniowych o prawdziwie europejskim wymiarze przeznaczonych dla kadr wymiaru sprawiedliwości i w związku z tym można by przyznać im odpowiednie wsparcie finansowe zgodnie z procedurami i kryteriami określonymi w programach prac przyjmowanych przez Komisję na podstawie niniejszego rozporządzenia.
- (10) W ramach programu należy wspierać roczny program prac sieci EJTN, która jest ważnym podmiotem w dziedzinie szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości. Sieć ta ma wyjątkowy charakter, jako że jest jedyną siecią na szczeblu unijnym skupiającą organy szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich. Dzięki temu ma ona wyjątkowe możliwości organizowania wymian dla nowych i doświadczonych sędziów i prokuratorów ze wszystkich państw członkowskich oraz koordynowania prac krajowych organów szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości w zakresie organizacji szkoleń na temat prawa Unii i propagowania dobrych praktyk szkoleniowych. Sieć zapewnia również znakomitej jakości działania szkoleniowe na poziomie Unii w sposób racjonalny pod względem kosztów. Ponadto należą do niej organy szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości krajów kandydujących jako członkowie-obszernicy. **Sprawozdanie roczne EJTN powinno zawierać informacje na temat oferowanych szkoleń w podziale na kategorie pracowników.**
- (11) W ramach działań objętych programem należy wspierać szersze wzajemne uznawanie wyroków i innych orzeczeń sądowych **w sprawach cywilnych i karnych, wzajemne zaufanie państw członkowskich** oraz niezbędne zbliżenie prawodawstwa, które ułatwi współpracę wszystkich właściwych organów, w tym **drogą elektroniczną. Należy**

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

również wspierać ochronę sądową praw jednostki w sprawach cywilnych i handlowych. Program powinien również przyczynić się do osiągnięcia większej zbieżności w dziedzinie prawa cywilnego, która pomoże wyeliminować przeszkody w prawidłowym i sprawnym przebiegu postępowań sądowych i pozasądowych z korzyścią dla wszystkich stron w sporze cywilnym. Ponadto aby wesprzeć skuteczne wdrażanie i praktyczne stosowanie prawa Unii dotyczącego współpracy sądowej w sprawach cywilnych, program powinien umożliwiać wspieranie funkcjonowania europejskiej sieci sądowej w sprawach cywilnych i handlowych ustanowionej decyzją Rady 2001/470/WE. **W sprawach karnych program powinien przyczynić się do wspierania i wdrażania przepisów i procedur zapewniających uznawanie orzeczeń i decyzji w całej Unii. Powinien on ułatwić współpracę i przyczynić się do usuwania przeszkód dla dobrej współpracy i budowania wzajemnego zaufania. Program powinien również przyczynić się do poprawy dostępu do wymiaru sprawiedliwości, co można osiągnąć dzięki propagowaniu i wspieraniu praw ofiar przestępstw, a także praw procesowych osób podejrzanych i oskarżonych w postępowaniach karnych.**

- (12) Zgodnie z art. 3 ust. 3 TUE, art. 24 karty praw podstawowych i przyjętą przez ONZ w 1989 r. Konwencją o prawach dziecka program powinien służyć wspieraniu ochrony praw dziecka i uwzględniać propagowanie praw dziecka w realizacji wszystkich wspieranych działań. **W związku z tym należy zwrócić szczególną uwagę na działania mające na celu ochronę praw dziecka w kontekście wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych i karnych, w tym ochronę dzieci towarzyszących rodzicom zatrzymanym, dzieci rodziców przebywających w więzieniu, a także dzieci, które są podejrzane lub oskarżone w postępowaniach karnych.**
- (13) Program na lata 2014–2020 umożliwił przeprowadzanie szkoleń z zakresu prawa unijnego, w szczególności na temat zakresu i stosowania Karty, skierowanych do sędziów i przedstawicieli innych zawodów prawniczych. W konkluzjach z dnia 12 października 2017 r. dotyczących stosowania Karty w 2016 r. Rada przypominała, jak ważne jest propagowanie wiedzy na temat stosowania Karty, w tym wśród osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki, przedstawicieli zawodów prawniczych oraz same podmioty praw, zarówno na szczeblu krajowym, jak i na szczeblu Unii. W związku z tym, aby konsekwentnie uwzględniać w działaniach prawa podstawowe, trzeba rozszerzyć wsparcie finansowe na działania służące podnoszeniu poziomu wiedzy skierowane do organów publicznych innych niż organy sądowe i przedstawiciele zawodów prawniczych.
- (14) Zgodnie z art. 67 TFUE Unia powinna stanowić przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości opartą na poszanowaniu praw podstawowych, dla której istnienia niezbędny jest **wolny od dyskryminacji** dostęp do wymiaru sprawiedliwości **dla wszystkich**. Aby ułatwić rzeczywisty dostęp do wymiaru sprawiedliwości i wspierać wzajemne zaufanie, które jest niezbędne do właściwego funkcjonowania przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, należy rozszerzyć wsparcie finansowe na działania prowadzone przez organy inne niż **krajowe, regionalne i lokalne** organy sądowe i przedstawiciele zawodów prawniczych, a także przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, które przyczyniają się do realizacji tych celów. **Wsparcia należy w szczególności udzielać na prowadzenie działań ułatwiających skuteczny i równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości osobom, które często spotykają się z dyskryminacją lub znajdują się w trudnej sytuacji. Ważne jest wspieranie działań doradczych prowadzonych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, takich jak tworzenie sieci kontaktów, udział w sporach sądowych, prowadzenie kampanii, komunikacja i inne działania monitorujące. W tym kontekście ważną rolę odgrywają również osoby wykonujące zawody prawnicze powiązane z wymiarem sprawiedliwości i działające na rzecz organizacji społeczeństwa obywatelskiego.**
- (15) Zgodnie z art. 8 i 10 TFUE we wszystkich działaniach prowadzonych w ramach programu należy wspierać uwzględnianie **aspektu płci** i celów w zakresie niedyskryminacji. **W Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych potwierdzono również prawo osób niepełnosprawnych do pełnej zdolności prawnej i dostępu do wymiaru sprawiedliwości. W ocenie śródkresowej i końcowej programu należy zbadać jego wpływ na aspekt płci, aby ustalić, w jakim stopniu przyczynia się on do osiągnięcia równouprawnienia płci, oraz ocenić, czy program nie wywiera niezamierzonego negatywnego wpływu na tę kwestię. W związku z tym, biorąc pod uwagę odmienny charakter i rozmiar działalności w ramach poszczególnych celów programu, ważne jest, aby poszczególne zgromadzone dane były w miarę możliwości segregowane według kryterium płci. Ważne jest również, aby udzielać osobom ubiegającym się o dotacje informacji na temat sposobów uwzględniania równouprawnienia płci, w tym na temat stosowania narzędzi uwzględniania aspektu płci, takich jak sporządzanie budżetu z uwzględnieniem aspektu płci oraz ocen wpływu w aspekcie płci. Przy zasięganiu opinii ekspertów i zainteresowanych stron należy brać pod uwagę równowagę płci.**
- (15a) **We wszystkich działaniach podejmowanych w ramach programu należy w stosownych przypadkach również wspierać i chronić prawa ofiar, zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych. Dlatego też należy zwrócić szczególną uwagę na lepsze wdrażanie i lepszą koordynację różnych unijnych instrumentów ochrony ofiar, a także na działania mające na celu wymianę wzorcowych praktyk między sądami a prawnikami zajmującymi się przypadkami przemocy. W ramach programu należy również wspierać doskonalenie wiedzy na temat instrumentów dochodzenia roszczeń zbiorowych i korzystanie z nich.**

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

- (16) Działania objęte niniejszym rozporządzeniem powinny przyczynić się do tworzenia europejskiej przestrzeni sprawiedliwości, **wspierania niezależności i skuteczności systemu prawnego**, zacieśniania współpracy transgranicznej i nawiązywania kontaktów transgranicznych, **wzmacniania wzajemnego zaufania organów sądowych państw członkowskich**, a także zapewniania prawidłowego, spójnego i konsekwentnego stosowania prawa Unii. Finansowanie powinno również przyczynić się do jednolitego rozumienia wartości unijnych, praworządności, doskonalenia wiedzy o prawie i polityce Unii, dzielenia się wiedzą fachową i wzorcowymi praktykami w zakresie wykorzystywania instrumentów współpracy sądowej przez wszystkie zainteresowane strony, a także do mnożenia **i wspierania** interoperacyjnych rozwiązań cyfrowych leżących u podstaw niezakłóconej i sprawnej współpracy transgranicznej oraz powinno zapewnić solidną bazę analityczną do wsparcia rozwoju, egzekwowania i właściwego **rozumienia i** wdrażania unijnego prawa i polityki unijnej. Interwencja Unii pozwala na spójne realizowanie tych działań w całej UE oraz na uzyskanie korzyści skali. Ponadto Unia ma lepsze możliwości niż państwa członkowskie, aby zająć się sytuacjami transgranicznymi i zapewnić europejską platformę wzajemnego uczenia się **i wymiany wzorcowych praktyk**.
- (16a) **Program powinien również przyczynić się do zacieśnienia współpracy między państwami członkowskimi we wszystkich przypadkach, w których prawo Unii ma wymiar zewnętrzny, i powinien uwzględniać skutki zewnętrzne, aby poprawić dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz ułatwić radzenie sobie z wyzwaniem sądowymi i proceduralnymi.**
- (17) Komisja powinna zapewnić ogólną spójność, komplementarność i synergę z pracą organów i jednostek organizacyjnych Unii, takich jak EUROJUST, **Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, eu-LISA** oraz Prokuratura Europejska, oraz uwzględniać prace innych podmiotów krajowych lub międzynarodowych w dziedzinach, których dotyczy program.
- (18) Należy koniecznie zapewnić **wykonalność, widoczność, przestrzeganie nadrzędnej zasady europejskiej wartości dodanej i należytego zarządzania finansami przy wdrażaniu** wszystkich działań realizowanych w ramach programu „Wymiar Sprawiedliwości”, ich komplementarność z działaniami państw członkowskich oraz ich spójność z innymi działaniami Unii. Aby zapewnić skuteczny **i oparty na wynikach** przydział środków z budżetu ogólnego Unii, należy dążyć do spójności, komplementarności i synergii między programami finansowania wspierającymi blisko ze sobą powiązane dziedziny polityki, w szczególności w obrębie Funduszu „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości” – a tym samym z programem „Prawa i Wartości” – a omawianym tu programem oraz Programem na rzecz jednolitego rynku, dziedziną zarządzania granicami i bezpieczeństwa, w szczególności Funduszem Azylu i Migracji i Funduszem Bezpieczeństwa Wewnętrznego, infrastrukturą strategiczną, w tym programem „Cyfrowa Europa”, **Europejskim Funduszem Społecznym Plus**, programem Erasmus+, programem ramowym w zakresie badań naukowych i innowacji, Instrumentem Pomocy Przedakcesyjnej oraz rozporządzeniem LIFE ⁽⁵⁾. **Wdrażanie programu „Wymiar Sprawiedliwości” nie powinno naruszać ustawodawstwa i przepisów unijnych dotyczących ochrony budżetu Unii w przypadku uogólnionych braków w dziedzinie praworządności w państwach członkowskich oraz powinno stanowić jego uzupełnienie.**
- (19) W niniejszym rozporządzeniu określono pulę środków finansowych na program „Wymiar Sprawiedliwości”, która ma stanowić główną kwotę odniesienia w rozumieniu [odniesienie powinno zostać uaktualnione stosownie do nowego porozumienia międzyinstytucjonalnego: pkt 17 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 2 grudnia 2013 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami ⁽⁶⁾] dla Parlamentu Europejskiego i Rady podczas rocznej procedury budżetowej.
- (19a) **Należy w jeszcze większym stopniu dopracować mechanizmy zapewniające powiązanie między unijną polityką finansowania a wartościami unijnymi, aby umożliwić Komisji przedstawienie Radzie wniosku w sprawie przeniesienia zasobów przydzielonych państwu członkowskiemu w ramach zarządzania dzielonego na realizację programu, jeżeli to państwo członkowskie podlega procedurom dotyczącym wartości unijnych. Kompleksowy mechanizm unijny dotyczący demokracji, praworządności i praw podstawowych powinien gwarantować regularny i prowadzony na równych zasadach przegląd wszystkich państw członkowskich dostarczający informacji niezbędnych do uruchomienia środków związanych z ogólnymi brakami, jeśli chodzi o przestrzeganie wartości unijnych w państwach członkowskich. Aby zapewnić jednolite wdrażanie i zważywszy na znaczenie skutków finansowych wymaganych środków, należy powierzyć Radzie, która powinna działać na podstawie wniosku Komisji, uprawnienia wykonawcze. Aby ułatwić podejmowanie decyzji niezbędnych do zapewnienia skutecznego działania, należy stosować głosowanie odwróconą kwalifikowaną większością głosów.**

⁽⁵⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 614/2007 (Dz.U. L 347 z 20.12.2013, s. 185).

⁽⁶⁾ Dz.U. C 373 z 20.12.2013, s. 1

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

- (20) Do tego programu zastosowanie ma rozporządzenie (UE, Euratom) nr [nowe rozporządzenie finansowe] („rozporządzenie finansowe”). Określa ono zasady wykonania budżetu Unii, w tym zasady dotyczące dotacji, nagród, zamówień, wykonania pośredniego, instrumentów finansowych i gwarancji budżetowych.
- (21) Rodzaje finansowania i metody wdrażania na podstawie niniejszego rozporządzenia należy wybierać w zależności od oferowanych przez nie możliwości osiągnięcia szczegółowych celów działań i zapewnienia rezultatów, biorąc pod uwagę w szczególności koszty kontroli, obciążenie administracyjne, **zdolności zainteresowanych stron i docelowych beneficjentów** oraz przewidywane ryzyko nieprzestrzegania przepisów. Pod uwagę należy wziąć korzystanie z płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i kosztów jednostkowych, a także formę finansowania niepowiązanego z kosztami, o którym mowa w art. 125 ust. 1 rozporządzenia finansowego.
- (22) Zgodnie z rozporządzeniem finansowym, rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013⁽⁷⁾, rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 2988/95⁽⁸⁾, rozporządzeniem Rady (Euratom, WE) nr 2185/96⁽⁹⁾ i rozporządzeniem Rady (UE) 2017/1939⁽¹⁰⁾ interesy finansowe Unii należy chronić za pomocą proporcjonalnych środków, w tym środków **zapewniających całkowitą przejrzystość finansowania programu i procedur wyboru wniosków**, środków zapobiegania nieprawidłowościom i nadużyciom finansowym, ich wykrywania, korygowania i dochodzenia, a także odzyskiwania środków straconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych oraz, w stosownych przypadkach, nakładania sankcji administracyjnych. W szczególności, zgodnie z rozporządzeniem (UE, Euratom) nr 883/2013 i rozporządzeniem (Euratom, WE) nr 2185/96 Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) **powinien** prowadzić dochodzenia administracyjne, w tym kontrole na miejscu i inspekcje, w celu ustalenia, czy miały miejsce nadużycia finansowe, korupcja lub jakiegokolwiek inne nielegalne działania naruszające interesy finansowe Unii. Zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2017/1939 Prokuratura Europejska **powinna** prowadzić dochodzenia i ścigać nadużycia finansowe i inne przestępstwa naruszające interesy finansowe Unii, jak przewidziano w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371⁽¹¹⁾. Zgodnie z rozporządzeniem finansowym każda osoba lub podmiot, które otrzymują środki finansowe Unii, zobowiązane są w pełni współpracować w celu ochrony interesów finansowych Unii, przyznawać konieczne uprawnienia i prawa dostępu Komisji, OLAF, Prokuraturze Europejskiej i Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu oraz dopilnowują, by wszelkie osoby trzecie uczestniczące w wykonaniu środków finansowych Unii przyznawały tym organom równoważne uprawnienia.
- (23) Państwa trzecie będące członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) mogą uczestniczyć w programach Unii w ramach współpracy ustanowionej na mocy Porozumienia EOG, które przewiduje wprowadzenie w życie programów w drodze decyzji wydanej na mocy tego porozumienia. Państwa trzecie mogą uczestniczyć w programie również na podstawie innych instrumentów prawnych. Do niniejszego rozporządzenia należy wprowadzić odpowiedni przepis szczegółowy przyznający niezbędne uprawnienia i prawa dostępu właściwemu urzędnikowi zatwierdzającemu, **organom i sieciom ds. praw człowieka, w tym krajowym instytucjom odpowiedzialnym za ochronę praw człowieka w każdym państwie członkowskim, organom i sieciom odpowiedzialnym za politykę niedyskryminacji i równości, rzecznikom praw obywatelskich, Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej, OLAF oraz Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu** pozwalające im na całościowe wykonywanie ich odnośnych kompetencji, **a także na większą synergię i aktywniejszą współpracę między nimi. Należy umożliwić włączenie do programu państw trzecich, w szczególności w przypadku, gdy ich zaangażowanie sprzyja osiągnięciu jego celów, dopilnowując, by było to zgodne z ogólnymi zasadami i warunkami udziału tych państw w programach Unii określonymi w odnośnych umowach ramowych i decyzjach rady stowarzyszenia lub podobnych umowach.**
- (24) Do niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie przekrojowe przepisy finansowe przyjęte przez Parlament Europejski i Radę na podstawie art. 322 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Przepisy te, zawarte w rozporządzeniu finansowym, określają w szczególności procedurę opracowywania i wykonywania budżetu w drodze dotacji, zamówień, nagród i wykonania pośredniego oraz przewidują kontrole wykonywania obowiązków

(7) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz.U. L 248 z 18.9.2013, s. 1).

(8) Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich (Dz.U. L 312 z 23.12.1995, s. 1).

(9) Rozporządzenie Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami (Dz.U. L 292 z 15.11.1996, s. 2).

(10) Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz.U. L 283 z 31.10.2017, s. 1).

(11) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (Dz.U. L 198 z 28.7.2017, s. 29).

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

przez podmioty upoważnione do działań finansowych. Przepisy przyjęte na podstawie art. 322 TFUE dotyczą również ochrony budżetu Unii w przypadku uogólnionych braków w zakresie praworządności w państwach członkowskich, jako że poszanowanie praworządności jest podstawowym warunkiem należytego zarządzania finansami i skutecznego unijnego finansowania.

- (24a) Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony budżetu Unii w przypadku uogólnionych braków w zakresie praworządności w państwach członkowskich ma na celu wyposażenie Unii w środki umożliwiające zapewnienie lepszej ochrony budżetu unijnego w przypadku, gdy uchybienia w zakresie praworządności utrudniają należyte zarządzanie finansami Unii lub grożą takim utrudnieniem. Powinien on uzupełniać program „Wymiar Sprawiedliwości”, który pełni inną rolę, a mianowicie służy wspieraniu dalszego rozwoju europejskiej przestrzeni sprawiedliwości opartej na praworządności i wzajemnym zaufaniu oraz zapewnieniu obywatelom możliwości korzystania z przysługujących im praw.
- (25) Zgodnie z [odniesienie powinno zostać uaktualnione stosownie do nowej decyzji w sprawie KTZ: [art. 94 decyzji Rady 2013/755/UE⁽¹²⁾] osoby i podmioty z siedzibą w krajach i terytoriach zamorskich kwalifikują się do finansowania z zastrzeżeniem zasad i celów programu oraz ewentualnych uzgodnień mających zastosowanie do państwa członkowskiego, z którym dany kraj lub terytorium zamorskie są powiązane. Program musi zapewniać odpowiednie informowanie tych osób lub podmiotów o kwalifikowaniu się do finansowania.
- (25a) Ze względu na wagę i znaczenie celów zrównoważonego rozwoju niniejszy program powinien przyczynić się do wypełnienia zobowiązania Unii i jej państw członkowskich do osiągnięcia tych celów.
- (26) Z uwagi na znaczenie przeciwdziałania zmianie klimatu zgodnie ze zobowiązaniami Unii na rzecz realizacji porozumienia paryskiego i celów zrównoważonego rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych, niniejszy program przyczyni się do włączenia działań w dziedzinie klimatu w ogólny nurt polityki i do osiągnięcia celu ogólnego, w ramach którego wydatki na realizację celów klimatycznych w budżecie UE mają sięgnąć 25%. Stosowne działania zostaną określone podczas opracowywania i wdrażania programu oraz ponownie ocenione w kontekście oceny śródkresowej.
- (27) Zgodnie z pkt 22 i 23 Porozumienia międzyinstytucjonalnego na rzecz lepszego stanowienia prawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. zachodzi potrzeba oceny niniejszego programu w oparciu o informacje zgromadzone w kontekście konkretnych wymogów w zakresie monitorowania, przy czym należy unikać nadmiernej regulacji i obciążeń administracyjnych, zwłaszcza względem państw członkowskich. W stosownych przypadkach wymogi te mogą obejmować mierzalne wskaźniki jako podstawę oceny oddziaływania programu w terenie.
- (28) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do wskaźników określonych w art. 12 i 14 oraz w załączniku II. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja prowadziła stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów, oraz aby konsultacje te prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym w sprawie lepszego stanowienia prawa z dnia 13 kwietnia 2016 r. W szczególności, aby zapewnić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie udział na równych zasadach w przygotowaniu aktów delegowanych, instytucje te otrzymują wszelkie dokumenty w tym samym czasie co eksperci państw członkowskich, a eksperci tych instytucji mogą systematycznie brać udział w posiedzeniach grup eksperckich Komisji zajmujących się przygotowaniem aktów delegowanych.
- (29) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszego rozporządzenia należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011⁽¹³⁾.
- (30) Zgodnie z art. 1 i 2 protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszego rozporządzenia, nie jest nim związana ani go nie stosuje.

⁽¹²⁾ Decyzja Rady 2013/755/UE z dnia 25 listopada 2013 r. w sprawie stowarzyszenia krajów i terytoriów zamorskich z Unią Europejską („decyzja o stowarzyszeniu zamorskim”) (Dz.U. L 344 z 19.12.2013, s. 1).

⁽¹³⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

- (31) [Zgodnie z art. 3 i art. 4a ust. 1 protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [pismem z dnia...] Irlandia powiadomiła o woli uczestniczenia w przyjęciu i stosowaniu niniejszego rozporządzenia. ALBO

[Zgodnie z art. 1 i 2 oraz art. 4a ust. 1 protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i z zastrzeżeniem art. 4 tego protokołu Irlandia nie uczestniczy w przyjęciu niniejszego rozporządzenia i nie jest nim związana ani go nie stosuje.]

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot

Niniejszym rozporządzeniem wprowadza się program „Wymiar Sprawiedliwości” („program”).

Określono w nim cele programu, budżet na lata 2021–2027, formy finansowania unijnego oraz zasady dotyczące przyznawania takiego finansowania.

Artykuł 2

Definicja

Na potrzeby niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

1. „kadry wymiaru sprawiedliwości” oznaczają sędziów, prokuratorów i urzędników sądowych **oraz urzędników prokuratury** oraz **wszelkie** inne osoby wykonujące zawody prawnicze związane z sądownictwem **■**.

Artykuł 3

Cele programu

1. Celem ogólnym programu jest przyczynienie się do dalszego rozwoju europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości opartej na praworządności, **w tym niezależności sędziów i bezstronności wymiaru sprawiedliwości**, na wzajemnym uznawaniu, wzajemnym zaufaniu i **współpracy wymiarów sprawiedliwości, a tym samym również umocnienie demokracji, praworządności i praw podstawowych**;

2. Program ma następujące cele szczegółowe **■**:

- a) ułatwianie i wspieranie współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych oraz propagowanie praworządności, **niezależności i bezstronności wymiaru sprawiedliwości**, między innymi przez wspieranie starań na rzecz zwiększenia skuteczności krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości i **skutecznego** wykonywania orzeczeń;
- b) wspieranie i propagowanie szkolenia kadr wymiaru sprawiedliwości w celu pielęgnowania wspólnej kultury prawnej i sądowej, jak również kultury sprzyjającej praworządności, **a także spójnego i skutecznego wdrażania instrumentów prawnych UE mających zastosowanie w kontekście tego programu**;
- c) ułatwianie wszystkim rzeczywistego i **pozbawionego dyskryminacji** dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz skutecznych środków prawnych, w tym w formie elektronicznej (**e-sprawiedliwość**), przez propagowanie wydajnych postępowań cywilnych i karnych oraz propagowanie i wspieranie praw **wszystkich** ofiar przestępstw, jak również praw procesowych podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym.

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

Artykuł 3a

Włączanie do głównego nurtu polityki

Przy wdrażaniu wszystkich działań realizowanych w ramach programu dąży się do promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn, praw dziecka (między innymi za pomocą wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku), ochrony ofiar oraz skutecznego stosowania zasady równych praw i niedyskryminacji ze względów wymienionych w art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, w granicach wyznaczonych przez art. 51 karty i zgodnie z tym artykułem.

Artykuł 4

Budżet

1. W rozumieniu [odniesienie powinno zostać uaktualnione stosownie do nowego porozumienia międzyinstytucjonalnego] pkt 17 Porozumienia międzyinstytucjonalnego z dnia 2 grudnia 2013 r. pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją w sprawie dyscypliny budżetowej, współpracy w kwestiach budżetowych i należytego zarządzania finansami pula środków finansowych na realizację programu na lata 2021–2027 stanowiąca główny punkt odniesienia dla władzy budżetowej podczas corocznej procedury budżetowej wynosi 316 000 000 EUR według cen z 2018 r. (356 000 000 EUR w cenach bieżących).

2. Kwota, o której mowa w ust. 1, może być wykorzystana na pomoc techniczną i administracyjną w ramach realizacji programu, taką jak działania przygotowawcze, monitorowanie, kontrola, audyt i ocena, w tym na systemy informatyczne dla przedsiębiorstw.

2a. Środki budżetowe przeznaczone na działania związane z propagowaniem równouprawnienia płci wykazuje się w podziale rocznym.

3. Z zastrzeżeniem rozporządzenia finansowego wydatki na działania wynikające z projektów ujętych w pierwszym programie prac mogą być kwalifikowalne od dnia 1 stycznia 2021 r.

4. Środki przydzielone państwom członkowskim w ramach zarządzania dzielonego mogą zostać przeniesione do programu **na wniosek tych państw lub na wniosek Komisji**. Komisja wykonuje te środki bezpośrednio zgodnie z art. 62 ust. 1 lit. a) rozporządzenia finansowego []. W miarę możliwości środki te wykorzystuje się na rzecz danego państwa członkowskiego.

Artykuł 5

Państwa trzecie stowarzyszone z programem

Program jest otwarty dla następujących państw trzecich:

a) członkowie Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu, którzy są członkami EOG zgodnie z warunkami określonymi w Porozumieniu EOG;

b) państwa przystępujące, państwa będące kandydatami i potencjalnymi kandydatami zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami udziału tych państw w programach Unii ustanowionymi w odnośnych umowach ramowych i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie z warunkami szczegółowymi określonymi w porozumieniach między Unią a tymi państwami;

c) państwa objęte europejską polityką sąsiedztwa zgodnie z ogólnymi zasadami i ogólnymi warunkami udziału tych państw w programach Unii ustanowionymi w odnośnych umowach ramowych i decyzjach rad stowarzyszenia lub w podobnych porozumieniach oraz zgodnie z warunkami szczegółowymi ustanowionymi w porozumieniach między Unią a tymi państwami;

d) inne państwa trzecie zgodnie z warunkami określonymi w porozumieniu szczegółowym regulującym udział tego państwa trzeciego w programach Unii, pod warunkiem że w porozumieniu tym

— odpowiednio równoważy się wkład państwa trzeciego uczestniczącego w programach Unii i osiągnięte przez nie korzyści;

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

- określa się warunki uczestnictwa w programach obejmujące obliczenie wkładu finansowego do poszczególnych programów oraz ich koszty administracyjne; wkład ten stanowi dochód przeznaczony na określony cel zgodnie z art. [21 ust. 5] [nowego rozporządzenia finansowego];
- nie powierza się państwu trzeciemu uprawnień decyzyjnych w odniesieniu do programu;
- gwarantuje się prawo Unii do zapewniania należytego zarządzania finansami i ochrony jej interesów finansowych.

Artykuł 6

Realizacja i formy finansowania unijnego

1. Program jest realizowany według metody zarządzania bezpośredniego zgodnie z rozporządzeniem finansowym lub według metody zarządzania pośredniego z podmiotami, o których mowa w art. 62 ust. 1 lit. c) rozporządzenia finansowego.
2. W ramach programu można zapewniać finansowanie w dowolnej formie przewidzianej w rozporządzeniu finansowym.
3. [Z wkładów na mechanizm wzajemnego ubezpieczenia można pokryć ryzyko związane z odzyskaniem środków należnych od beneficjentów i wkłady te uznaje się za wystarczającą gwarancję w ramach rozporządzenia finansowego. Zastosowanie mają przepisy przewidziane w [art. X] rozporządzenia XXX [rozporządzenie zastępujące rozporządzenie dotyczące funduszu gwarancyjnego].

Artykuł 7

Rodzaje działań

Na mocy niniejszego rozporządzenia można otrzymać finansowanie na działania przyczyniające się do osiągnięcia celu szczegółowego określonego w art. 3. Do finansowania kwalifikują się w szczególności działania wymienione w załączniku I.

ROZDZIAŁ II

DOTACJE

Artykuł 8

Dotacje

Przyznawanie i zarządzanie dotacjami w ramach programu odbywa się zgodnie z tytułem VIII rozporządzenia finansowego.

Artykuł 9

Finansowanie skumulowane[, uzupełniające] i łączone

1. Na działanie, na które przeznaczono wkład w ramach programu, można również przeznaczyć wkład z dowolnego innego programu unijnego, w tym z funduszy objętych zarządzaniem dzielonym, pod warunkiem że wkłady te nie pokrywają tych samych kosztów.
2. W przypadku gdy program i fundusze objęte zarządzaniem dzielonym, o których mowa w art. 1 rozporządzenia (UE) [XX] [rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów], zapewniają wspólnie wsparcie finansowe na rzecz jednego działania, działanie to jest realizowane zgodnie z przepisami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu, w tym zgodnie z przepisami dotyczącymi odzyskiwania nienależnie wypłaconych kwot.
3. Działania kwalifikujące do programu i spełniające warunki, o których mowa w akapicie drugim, mogą być wyznaczone do finansowania z funduszy objętych zarządzaniem dzielonym. W tym przypadku zastosowanie mają stopy współfinansowania i zasady kwalifikowalności przewidziane w niniejszym rozporządzeniu.

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

Działania, o których mowa w akapicie pierwszym, muszą spełniać łącznie następujące warunki:

- a) zostały ocenione w ramach zaproszenia do składania wniosków ogłoszonego na podstawie programu;
- b) spełniają minimalne wymogi jakości w ramach tego zaproszenia do składania wniosków;
- c) nie mogą być finansowane w ramach tego zaproszenia do składania wniosków ze względu na ograniczenia budżetowe.

Działania te są realizowane przez organ zarządzający, o którym mowa w art. [65] rozporządzenia (UE) nr [XX] [rozporządzenie w sprawie wspólnych przepisów], zgodnie z zasadami określonymi w tym rozporządzeniu i w rozporządzeniach dotyczących poszczególnych funduszy, w tym z zasadami dotyczącymi korekt finansowych.

Artykuł 10

Kwalifikujące się podmioty

1. Oprócz kryteriów określonych w [art. 197] rozporządzenia finansowego zastosowanie mają kryteria kwalifikowalności określone w ust. 2 i 3.
2. Następujące podmioty spełniają kryteria kwalifikowalności:
 - a) podmioty prawne z siedzibą w jednym z następujących państw:
 - państwo członkowskie lub powiązany z nim kraj lub terytorium zamorskie;
 - państwo trzecie stowarzyszone z programem;
 - b) wszelkie podmioty prawne utworzone na mocy prawa unijnego lub wszelkie organizacje międzynarodowe;
3. **W ramach programu wspiera się wydatki Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości związane z jej stałym programem prac, a wszelkie dotacje operacyjne na ten cel przyznaje się bez zaproszenia do składania wniosków zgodnie z rozporządzeniem finansowym.**

ROZDZIAŁ III

PROGRAMOWANIE, MONITOROWANIE, OCENA I KONTROLA

Artykuł 11

Program prac

1. Program jest realizowany w ramach programów prac, o których mowa w art. 110 rozporządzenia finansowego.
2. Komisja przyjmuje program prac w drodze aktu delegowanego. Akt delegowany przyjmuje się zgodnie z procedurą doradczą, o której mowa w art. 14.

Artykuł 12

Monitorowanie i sprawozdawczość

1. Wskaźniki odzwierciedlające postępy w realizacji programu w odniesieniu do celów szczegółowych określonych w art. 3 przedstawiono w załączniku II.
2. Aby zapewnić skuteczną ocenę postępów w realizacji programu pod względem osiągnięcia jego celów, Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 14 w celu opracowania przepisów dotyczących ram monitorowania i oceny, w tym przez zmiany załącznika II mające w razie konieczności dostosować lub uzupełnić zawarte w nim wskaźniki.
3. System sprawozdawczości dotyczącej osiągnięcia celów zapewnia wydajne, skuteczne i terminowe gromadzenie danych na potrzeby monitorowania realizacji programu i jego rezultatów. W tym celu na odbiorców środków unijnych oraz państwa członkowskie nakłada się proporcjonalne wymogi dotyczące sprawozdawczości.

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

Artykuł 13

Ocena

1. Oceny przeprowadza się w terminie pozwalającym na uwzględnienie ich wyników w procesie decyzyjnym.
2. Ocena śródkresową programu przeprowadza się z chwilą, gdy dostępne są wystarczające informacje na temat realizacji programu, jednak nie później niż w ciągu czterech lat od rozpoczęcia jego realizacji.
3. Po zakończeniu realizacji programu, lecz nie później niż cztery lata po upływie okresu określonego w art. 1, Komisja przeprowadza ocenę końcową programu.
4. Komisja przekazuje wnioski z tych ocen, opatrzone własnymi komentarzami, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie Europejskiemu, Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów.

Artykuł 14

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjmowania aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.
2. Uprawnienia do przyjęcia aktów delegowanych, o których mowa w art. 12, powierza się Komisji do dnia 31 grudnia 2027 r.
3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 12, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej lub w późniejszym terminie określonym w tej decyzji. Nie wpływa ona na ważność jakichkolwiek już obowiązujących aktów delegowanych.
4. Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym w sprawie lepszego stanowienia prawa z dnia 13 kwietnia 2016 r.
5. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
6. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 12 wchodzi w życie dopiero wówczas, gdy ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie dwóch miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 15

Ochrona interesów finansowych Unii

W przypadku gdy państwo trzecie uczestniczy w programie na podstawie decyzji wydanej na mocy umowy międzynarodowej lub innego instrumentu prawnego, państwo trzecie przyznaje właściwemu urzędnikowi zatwierdzającemu, Europejskiemu Urzędowi ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych i Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu uprawnienia i prawa dostępu niezbędne do kompleksowego wykonywania ich odnośnych kompetencji. W przypadku OLAF takie prawa obejmują prawa do prowadzenia dochodzeń, w tym kontroli na miejscu i inspekcji, przewidzianych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 883/2013 dotyczącym dochodzeń prowadzonych przez OLAF.

ROZDZIAŁ IV

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Artykuł 16

Informacja, komunikacja i promocja

1. Odbiorcy finansowania unijnego uznają pochodzenie i zapewniają eksponowanie finansowania unijnego (w szczególności podczas promowania działań i ich rezultatów), dostarczając spójne, skuteczne i proporcjonalne informacje skierowane do różnych grup odbiorców, w tym do mediów i opinii publicznej.

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

2. Komisja prowadzi działania informacyjne i komunikacyjne związane z programem, jego działaniami i rezultatami. Zasoby finansowe przydzielone na program przyczyniają się również do komunikacji instytucjonalnej w zakresie priorytetów politycznych Unii, o ile są one związane z celami, o których mowa w art. 3.

Artykuł 17

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011 i wspomaga go odpowiednie organizacje społeczeństwa obywatelskiego i organizacje działające na rzecz praw człowieka. W Komitecie zapewnia się równowagę płci oraz odpowiednią reprezentację mniejszości i innych wykluczonych grup.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 4 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Artykuł 18

Uchylenie

Rozporządzenie (UE) nr 1382/2013 traci moc ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2021 r.

Artykuł 19

Przepisy przejściowe

1. Niniejsze rozporządzenie nie ma wpływu na kontynuację lub modyfikację danych działań na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1382/2013, które nadal stosuje się do tych działań aż do ich zamknięcia.

2. Z puli środków finansowych przeznaczonych na program można również pokrywać wydatki na wsparcie techniczne i administracyjne na potrzeby przejścia między programem a środkami przyjętymi w ramach poprzedniego programu, ustanowionego na mocy rozporządzenia (UE) nr 1382/2013.

3. W razie potrzeby w budżecie na okres po 2027 r. mogą zostać zapisane środki na pokrycie wydatków przewidzianych w art. 4 ust. 2, aby umożliwić zarządzanie działaniami, które nie zostaną zakończone do dnia 31 grudnia 2027 r.

Artykuł 20

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w ... ,

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodniczący

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

ZAŁĄCZNIK I

Działania w ramach programu

Cele **ogólne** i szczegółowe programu, o których mowa w art. 3 **■**, będą realizowane w szczególności przez wspieranie następujących działań:

1. podnoszenie świadomości, rozpowszechnianie informacji w celu podniesienia poziomu wiedzy na temat polityki i prawa Unii, w tym na temat prawa materialnego i procesowego, instrumentów współpracy wymiarów sprawiedliwości, a także stosownego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i prawa porównawczego oraz norm europejskich i międzynarodowych, **w tym wzajemnych relacji pomiędzy poszczególnymi dziedzinami prawa;**
2. wzajemne uczenie się w drodze wymiany wzorcowych praktyk między zainteresowanymi podmiotami w celu pogłębienia wiedzy na temat prawa cywilnego i karnego oraz systemów prawnych i wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich i wzajemnego ich zrozumienia, między innymi w zakresie praworządności **i dostępu do wymiaru sprawiedliwości**, a także **w drodze wzmocnienia** wzajemnego zaufania;
3. działania analityczne i monitorujące ⁽¹⁾ mające na celu poprawę znajomości i zrozumienia potencjalnych barier utrudniających niezakłócone funkcjonowanie europejskiej przestrzeni sprawiedliwości oraz poprawę wdrażania prawa i polityki Unii w państwach członkowskich;
4. szkolenie odpowiednich zainteresowanych podmiotów w celu podniesienia poziomu wiedzy na temat polityki i prawa Unii, w tym na temat prawa materialnego i procesowego, **praw podstawowych**, wykorzystania unijnych instrumentów współpracy wymiarów sprawiedliwości, a także stosownego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, języka prawnego i prawa porównawczego;
5. opracowywanie i obsługa narzędzi z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych **oraz e-sprawiedliwości z uwzględnieniem ochrony prywatności i danych osobowych** mających na celu poprawę wydajności systemów sądowych i usprawnienie współpracy między nimi z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym transgranicznej interoperacyjności systemów i aplikacji, prywatności i ochrony danych;
6. rozwijanie zdolności kluczowych sieci na szczeblu europejskim i europejskich sieci sądowych, w tym sieci ustanowionych na podstawie prawa unijnego w celu zapewnienia skutecznego stosowania i egzekwowania tego prawa, do propagowania i dalszego rozwijania prawa unijnego, celów i strategii politycznych Unii w obszarach objętych programem **■**;
- 6a. **wspieranie organizacji społeczeństwa obywatelskiego i innych podmiotów niekomercyjnych prowadzących działalność w dziedzinach objętych programem, aby poprawić ich zdolności reagowania oraz zapewnić wszystkim obywatelom odpowiedni dostęp do ich usług, doradztwa i działań wspierających, a tym samym przyczynić się do umacniania demokracji, praworządności i praw podstawowych;**
7. pogłębianie wiedzy na temat programu oraz skuteczniejsze upowszechnianie go, rozszerzenie możliwości przenoszenia jego wyników **i zwiększenie ich przejrzystości**, a także wspieranie działań mających na celu dotarcie do obywateli, w tym przez **organizowanie forów dyskusyjnych dla zainteresowanych podmiotów.**

⁽¹⁾ działania te obejmują na przykład gromadzenie danych i statystyk, opracowywanie wspólnych metod oraz, w stosownych przypadkach, wskaźników lub wartości referencyjnych, studia, badania, analizy i ankiety, oceny, oceny skutków, sporządzanie i publikowanie przewodników, sprawozdań i materiałów edukacyjnych;

Środa, 17 kwietnia 2019 r.

ZAŁĄCZNIK II

Wskaźniki

Program będzie ściśle monitorowany w oparciu o zestaw wskaźników mających na celu pomiar zakresu, w jakim osiągnięto jego cele ogólne i szczegółowe, oraz minimalizację obciążeń i kosztów administracyjnych. W tym celu **i przy poszanowaniu praw związanych z prywatnością i ochroną danych** gromadzone będą dane dotyczące następującego zestawu kluczowych wskaźników:

Liczba przedstawicieli kadr wymiaru sprawiedliwości, którzy uczestniczyli w działaniach szkoleniowych (w tym w wymianach pracowników, wizytach studyjnych, warsztatach i seminariach) finansowanych w ramach programu, w tym za pomocą dotacji operacyjnej na rzecz EJTN
Liczba organizacji społeczeństwa obywatelskiego wspieranych w ramach programu
Liczba przypadków wymiany informacji w ramach europejskiego systemu przekazywania informacji z rejestrów karnych (ECRIS)
Liczba trafień na stronach portalu e-Justice na potrzeby uzyskania informacji na temat transgranicznych spraw cywilnych i karnych
Liczba osób w podziale według celu szczegółowego , które objęto: (i) działaniami związanymi z wzajemnym uczeniem się i wymianą wzorcowych praktyk; (ii) działaniami popularyzacyjnymi, informacyjnymi i służącymi pogłębieniu wiedzy

Wszystkie dane indywidualne są w miarę możliwości przedstawiane w podziale według płci; oceny śródkresowe i oceny końcowe programu koncentrują się na poszczególnych komponentach i dokonuje się ich z perspektywy równouprawnienia płci i z uwzględnieniem wpływu na równouprawnienie płci.
